

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЛІНГВІСТИКИ ТЕКСТУ ТА ДИСКУРСОЛОГІЇ

УДК 811'111

АНОХІНА Т. О.

(Київський національний лінгвістичний університет)

ФОРМАНТИ ЛАКУНАРНОСТІ В МОВІ, МОВЛЕННІ ТА В МОВЛЕННЄВІЙ ПОВЕДІНЦІ

У статті осмислюється проблема лакунарності в мові, мовленні та мовленнєвій поведінці. Розглядаються питання нульового омовлення, семантичної лакунарності, форманти нульових поверхневих та глибинних структур. Лакунарність має процесуальні ознаки, що спрацьовують у явищах інконгруентності, амбівалентності, енігматичності, редукції, спрощення, хезитації, умовчання. Лакунарність спрацьовує в усіх одиницях мови. Лакуни – це утворення, що мають поверхневу та глибинну структуру: поверхнева структура є невізуальною, відсутньою або нерозпізнаною, глибинна структура лакун є змістовною, змінною та складною для тлумачення.

Ключові слова: лакуна, мова, мовлення, мовленнєва поведінка, форманти, синкрета.

АНОХІНА Т. А. Форманты лакунарности в языке, речи и речевой деятельности. В статье осмысливается проблема лакунарности в языке, речи и речевом поведении. Рассматриваются вопросы нулевого оязыковлениия, форманты нулевых поверхностных и глубинных структур. Лакунарность срабатывает в явлениях инконгруэнтности, амбивалентности, энигматичности, редукции, хезитации, умолчания. Лакунарность срабатывает на всех уровнях языка. Лакуны – это образования, имеющие поверхностную и глубинную структуры: поверхностная является не визуализированной, отсутствующей или непрочитанной, глубинная структура лакун является содержательной, переменной и сложной для толкования.

Ключевые слова: лакуна, язык, речь, речевое поведение, форманты, синкрета.

ANOKHINA T. O. Lacunar formants in language, speech and speech behavior. The paper deals with lacunarity problem in language, speech and speech behavior. The questions of zero articulation, semantic lacunarity and zero exteriorization are being described in the English discourse. Lacunarity formants work with the reduction, simplification, communicative silence, hesitation, non-verbal representation. Lexical gaps arise due to different lexical, lexico-semantic designs of languages and cultures. Semantic void of nominative and communication units has increasingly attracted the attention of linguists engaged in research of incoherence, ambivalence, enigmatic phenomena. Lacunas consist of surface and deep structures: surface structures are neither visual nor readable, deep structures of the gaps are substantial, variable and difficult to interpret. The basic method is ontognosiological – complex and syncretic. The object is lacunarity, its formants in different endozones of the English language. The topicality is objectivized by growing interest of linguists in this country and abroad. Lacunarity is indebted to the process of cognition, cognized and noncognized phenomena. The choice of the complex ontognosiological approach is relevant to the nature of referents. Lacunar items come into being not only because of problem of nothingness. There work archaic lacunas: words fall into disuse. Some concepts aren't available neither. Some words are prohibited by the taboo. Some words may be extra, prolific in the context. There work linguistic shock and attention span. Let alone silence, hesitation, pause at that). Formants of lacunas work in language, speech and speech behaviour. The lacunarity problem has not been deeply indentified yet. Perspectively they need objectivity in the scientific picture of the world.

Keywords: gap, language, speech, speech behavior, formants, syncretia.

Об'єктом дослідження є лакунарність в англomовному дискурсі, **предметом** – ідентифікація формантів зазначеного явища. **Мета та завдання** дослідження полягають в осмисленні формантів лакунарності в мові, мовленні та в мовленнєвій поведінці. Актуальність теми об'єктивується інтенсивним інтересом сучасних лінгвістів до моделювання парадигми лакунології, розпізнаванню відсутніх структур, текстових пустот, нелексикалізованих концептів (Бикова Г. В., Домброван Т. І., Єнікєєва С. М., Піхтовнікова Л. С., Приходько А. М., Швачко С. О.). **Новизна** теми мотивується інтересом вчених до забутих слів, лінгворем та культурем. Валоративним постає питання таксономії лакун, девіації лінгвістичних знаків, їх пробудження від латентного та енігматичного буття. **Матеріалом аналізу** є автентичні релевантні вибірки з лексикографічних джерел, а також – результати пошуків вітчизняних і зарубіжних вчених стосовно відповідних проблем.

Лакунарність корелює з непізнаністю, з категорією НЩО, невізуальованими концептами [Приходько 2008]. У лінгвістичній картині світу лакуни – це нульові денотати, сигніфікати, що не мають вербального оформлення та не фіксуються в словниках; лакуни –

це десемантизація феноменів, архаїзми. Лакуни передаються описово, розтлумачуючись багатослівно, делакунізуються за допомогою іншої мови. Лакуни, як нерозтлумачені знаки, мають непрозоре прочитання акронімів. Нерозтлумачені смисли екстеріоризуються їх глибинним рівнем. Лакунарність позначається низкою термінів, що розкривають глобальну структуру досліджуваного об'єкта. Якщо ззовні термін *лакуна* – це *пустота, діра, ніщо*, арх. *озеро*, то його внутрішня семантика позначається адгерентними метазнаками на кшталт *імпліцитності, відсутності, негації, заперечення, перерваності, незрозумілості, віртуальності, невизначеності, випадковості, затекстевості, енігматичності, загадковості*. Відчувається синкретична сила слова *лакуна*, яке увібрало в себе етимонні витоки. Пор. англ. *Lake* (прецедентне значення) → *lask* (секондарне/вторинне значення) → *lacuna* (термін пост-секондарного сиквелярного значення (від англ. *sequel*)).

Лакунарність – комплексне, ризоматичне явище, що спрацьовує в модусах мови, мовлення та мовленнєвої поведінки [Домброван 2012; Єнікєєва 2006; Піхтовнікова 2012]. Лакунарні форманти спрацьовують у руслі редуції, спрощення, ущільнення, бленду, компресії, у результаті чого виникають девіативні одиниці (повнозначні та службові). Лакунарність у поверхневій структурі позначається знаками питання (форманти питальності), хезитацією, умовчанням, прагматичною паузацією або формантами пост-модерністського тексту. Непрочитані лакуни є змістовними, мають різне семантичне навантаження. У цьому випадку лакунарність детермінується конситуаціями, які є ключем до незрозумілих, прихованих, нерозтлумачених образів, когнітивних концептів та семантичних пустот на позначення віртуальних величин типу *лакунарний задум, лакунарна лінія, лакунарний висновок, лакунарний натяк*. Лакуни англомовного дискурсу притаманні граматичному роду, нульовому закінченню, нульовим морфемам, які кодовані за внутрішньомовними законами [Домброван 2012]. Деякі лінгвореми та культурами з інших мов не запозичуються транслятологією з огляду на їх непотрібність та надлишковість у новій мовній системі. У перекладацькій практиці актуальною є проблема розпізнання лакун – їх осмислення, семантизації, омовлення. Делакунізація денотатів імпліцитних зон (порожніх клітин) відноситься до перспективних векторів ендозони міжмовної і міжкультурної комунікації. Імпліцитність, як семантична лакуна, не реєструється в словниках. Латентна інформація маркується поверхневими індикаторами типу англ. *In a nutshell, summing it up, i.e. that is*; укр. *Не знаю, як сказати, тобто, коротше, послухай* і т.д.

Екстеріоризатори лакун представлені вербальними і невербальними засобами, конситуаціями [Анохіна, Швачко 2015; Солощук 2006]. Поява лакун об'єктивується дією соціальних, лінгвальних чинників, законами економії. Традиційними є еліптичні структури, з одного боку, та аббревіатурні акроніми – з іншого. Пор.: англ. *USA* ← *Uncle S Am; fruice* ← *fruit and juice; as* ← *all so; alone* ← *all but one*. Імплікація спрацьовує на глибинному рівні, при домислюванні латентного, прихованого сенсу. Пор.: укр. *Що робити?; Що скаже Мар'я Олексіївна?; А судді хто?; англ. To be or not to be; What will Mrs Grundy say?; Will you come into my parlour? said the spider to the fly*. Делакунізації інформативних пустот сприяють не лише мегатекст, але також і малий синтаксис. У виразах типу англ. *Bus station, station bus* сема локальності маркується лінійною послідовністю, сукцесивно. Семантичні лакуни на вертикальному зрізі вимагають специфічної параметризації, посилення на когнітивний досвід, комплексну екстеріоризацію. Латентні смисли породжуються внутрішньотекстовими чинниками; дієвими є ефект умовчання, незакінченої пропозиції та авторські інтенції. Імплікатури свідчать про емоційно-психічний стан комунікантів (англ. *Attention span, linguistic shock*) [Анохіна, Швачко 2015, с. 3].

Адгерентними, суміжними представляються поняття перерваної мови, умовчання, які генеруються різними факторами. Імплікація, як категорія мовленнєвої лакунарності, розпізнається за допомогою дискурсивного аналізу, процесів експлікації та елімінації [Безугла 1999, с. 3]. Лакуни, як структури з латентною семантикою, інформатемами «в квадраті», осмислюються комплексно, за допомогою відповідного прагматико-семантичного підходу до цих семіотичних знаків [Самохіна 2008; Швачко 2011]. До мовленнєвої ендозони

відноситься лакуна мовчання, силенціальний ефект. Лакунарність, як категорія відсутності, має в науковій парадигмі низку метазнаків: *культуреми, еліпсис, риторичне питання, згортання, фрази замовчування, гендерна спустошеність, імпліцитність, ксеноніми, лакуна пам'яті, лакуна слова, етнографічна лакуна, невербаліка, графічна інконгруентність*.

Слова і мови не зникають безслідно. Вони живуть в історіях, в сагах, зоряному сьайві міфологем [Сомов 1996, с. 3-4]. Деякі етюди з їхнього життя перетворюються в інформаційні лакуни; їх делакунізація приносить дослідникам евристичну насолоду, воскресіння історичної пам'яті, а також допомагає осмислити проблеми сучасного і майбутнього. Міжмовні та міжкультурні лакуни ідентифікуються в дослідженнях вчених на базі автентичних джерел в процесі воскресіння «діасинхронічних етюдів» [Анохіна, Швачко 2015, с. 3]. Моделювання патернів лакунарності, її гетерогенної представленості препарує відновлення забутих віх становлення мовних систем і їх підсистем, об'єктивує їх існування в різних концептосферах [Приходько 2008]. Лакунарний статус проявляється при вивченні семантичної девіації синонімів, антонімів, омонімів, а також в пошуках забутих етимологічних вкраплень. Валоративний матеріал надають фразеологічні одиниці. Пор. англ.: *to fish in the air*, укр. *переливати з пустого в порожнє*; англ. *to mark with a T* / *позначати злодія по ініціальной букві лексеми thief*; англ. *a fair weather friend*, укр. *ненадійний друг*.

Семантична девіація – це вічний двигун, за допомогою якого забуте перетворюється в неогенне. Лакунарність в наукових дослідженнях інтродуктивно представлена як міжмовна категорія. Зауваження про внутрішньомовні лакунарні групи носять характер попереднього роздуму. На часі лакунарність омовлюється оціночними атрибутами, при цьому не завжди позитивно, з відтінком жалю щодо імплікованого денотата. Пор. укр.: *Лакуна розуму, гумору, здоров'я, знання, щирості, слів, думок, уваги, турботи, любові, друзів, щастя, веселоців*.

Відсутність в англійській мові денотатів, прогалин, пропусків маркується за допомогою афіксів *fearless, hopeless, unimportant, unnecessary, handless*, частиномовно (іменники *nonsense, unhappiness, lacuna, gap, nothingness, denial*; займенники *no, none, nobody, nothing*; прикметники *empty, blank, untrue, missing*; дієслова *to negate, to omit, to forget, to fail, to lack, to undo*; прислівники *never, negatively, unhappily* та синтаксичні форманти *unless, until, neither ... nor*).

У фразеологічному контексті кількісні слова напряду семантизують статус фразеологізмів, стійких словосполучень з нестійким значенням вихідної лакунізованої форми. У групі фразеологізмів виокремлюються зокрема блоки з числівниками, які використовуються для декоративного шарму та алюзивних образів типу *Nine worthies* «відомі люди»; *seven wonders* «чудеса світу»; *a cat has nine lives* «живучий»; *as cross as (two) dogs over a (one) stone* «злий, як собака»; *as like as (two) peas* «схожий». У несерйозних ситуаціях кількісні слова використовуються в якості атрактора жартів: *If you take three from seven, what difference does it make? – That's what I say*; укр.: *скільки коштує це кольє? – 10 тисяч. – Чорт! А це? – Два чорта*. В англійській мові виокремлюється група канонізованих кліше з формантами негачії: *Whether or no* «*in either case*»; *no more* «*not any more*»; *no sooner than* «*as soon as*»; *no problem* «ОК»; *no go* «*no use*»; *You do not mind – No, I do not*; *no great skill* «*little skill*»; *no end of joy* «*much joy*»; *no smoking* «*prohibition*»; *endless trouble* «*much ado*».

Серед граматичних засобів заперечення вагоме місце займають дієслова дійсного, умовного й імперативного способу. Пор. англ.: *If wishes were horses, the beggars would ride horses*; *You must have misunderstood*; *You just could not trust people*; *Do not you be making a joke of it*, *John, 'cos it's not funny*; *If you destroy it, you'll be setting scientific development back for years*; *They could just be friends neither of them believed*; *But do not be long*; *If they leave till next spring, it'll be twice as bad*; *But you do not have to help*. У синтаксичному дизайні негативні конструкції актуалізуються у всіх блоках висловлень, у статусі підмета, присудка, доповнення, означення та обставини типу ... *There were unrevealed elements*; *My intention has*

never been to do a hatched job ; No donation could be made...; It was not of her religious convictions. She's not upset; She never let him forget; George Kelly detested spirits.

У нашому експерименті проблема відсутності була досліджена на матеріалі 1100 прикладів, серед яких корпуси дієслів омовлюються у 323 позиціях, прикметників – 235, прислівників – 176, часток – 106, займенників – 76, іменників – 42, сполучників – 42. Найчастіше негация, лакуна семантизуються формами дієслів у ролі присудка на позначення стану або дії. Таким чином вербальні маркери негачії реалізуються в блоках присудка (5 частин дослідженого матеріалу), означення (2 частини), обставини (1,5 частини), підмета (1 частина), доповнення (0,5 частини). Номінально лакуни представлені монолексемними і полілексемними одиницями (вільні та фразеологічні словосполучення), співвідношення яких в нашому експерименті становить 9:1. Фразеологічні одиниці становлять 1/10 корпусу словосполучень. Мононегативність у досліджуваному емпіричному матеріалі є провідною – 9/10 частин. Синтаксичні форманти негачії задіяні в складних конструкціях типу англ.: *Grace would not sit before the picture unless my mother held her; I'm afraid I mortified her without meaning it; Whatever you discussing it can wait until tomorrow; No, unless they are hiding.* Окремі слова містять внутрішньолексемне заперечення. Особливо потенційними є *small words* та синтаксичні форманти заперечення (службові слова, прийменники, сполучники). Пор. англ.: *I feared lest I should be late; And you refused, Joe, you keep me off my feet; Why is it that you reject love and tenderness; to get on – to get out; to fall in love – to fall out of love; all day round service, but now; I neither turn away no to.*

Семантична інконгруентність, алогічність актуалізуються в стилістичних прийомах оксиморону, зевгми типу англ. *Smallest city, crowded loneliness, crying silence, sweet sorrow; to lose one's heart and necklace; She lost her heart and necklace; she put on the kettle and the smile on her face ; he drank his tea with sugar and wife.*

Вислови несерйозного наповнення [Зацний 2008] використовуються як непрактичні, алогічні сентенції, яким притаманний ефект незвичної сполучуваності. Пор. англ. : *Nothing can mend a broken heart. – Except re-pairing; What is the meaning of the word matrimony? – It's not a word, it's a sentence;* укр: *Собака розумніший баби, на господаря не гавкає; Без грошей не може бути леді; Вірні слова не витончені; Красиві слова не заслуговують довіри; Добро не красномовне; Красномовний не може бути добрим; Знаючий доводить, що доводить не знає; When I am good I am very, very good; When I am bad I am better; Woman is at once the serpent, the apple and bellyache;* укр.: *Старість не радість, а молодість гидота; Гроші не пахнуть, тому що їх відмивають; Хто встиг, того й з'їли; Краще переспати, ніж недоїсти; Баба з возу – і вовки ситі; На чужий коровай – де сядеш, там і злізеш; Мовчання – єдина річ із золота, що не визнається жінками.* Лакунарність маркується в стилістичних прийомах антитези, протиставлення типу англ. *I love not man the less, but nature more.* Тут семантизується шкалярна лакуна любові до людини. Латентна інконгруентність алегорично виражається на поетичних просторах семами «бути» :: «не бути», «там» :: «тут», «мати місце» :: «не мати місце». Наприклад, англ. *Someone loves and someone cares, someone sings and someone hears, someone comes and someone goes.* Вирази типу «в нікуди» не є порожніми, вони є інгерентними складовими комічної культури. Пор. англ. *The more we know – the more we forget, the more we forget – the less we know. What is the use of study?* Семантизація безглуздості типу англ. *Neither here nor there* є прозорою, яка здійснюється на тлі змістовних (сусідніх або дистантних) інформативних одиниць мови. Пор.: англ. *To miss a mile, to build castles in the air, to hitch a wagon to the star, to make an elephant out of the mole.*

У домені паремій виокремлюється цілий ряд одиниць, які корелюють з силенціальною лакуною [Пихтовникова 2012, Овсянко 2016]. Пор. англ.: *Little said – better done; great talkers are little doers; much ado about nothing; speech is silver – silence is gold; first think say;* укр . *краще мовчи, коли нема чого сказати; більше справи менше слів.* Сема відсутності чогось, наявність порожнечі актуалізується в прислів'ях типу укр. *бідному женитися – нічка мала* (лакуна часу), *п'яному – море по коліно* (лакуна тверезості), *старість – не радість* (лакуна молодості).

Тема лакуарності використовується у дидактичному просторі, у пошуках відповідей на поставлені питання, при створенні комічних дискурсів, в іграх, вікторинах. Завдання цих дискурсів націлені на розвиток творчих успіхів адресатів, створення адекватного стилю, релаксації, креативного шарму. Пор. укр. *Яка річка складається з префікса і числівника? – Прип'ять; Яке місто літає? – Орел; Який півострів скаржить на свій розмір? – Ямал; Які займенники «чисті», а які «небезпечні»? – Відповідно: ви, ми, ти; я, ми.* Цікавою видається етимологізація слова *quiz*. Написані навмання чотири літери *q, u, i, z* на стінах Лондона викликали подив у перехожих, які перепитували: «Що це таке?». Це питання семантизує на часі значення *quiz* «вікторина», «запитальник».

Невербальні маркери відсутності референтів (певних станів або дій) носять інтрасеміотичний та інтерсеміотичний ситуативний характер. Прагматичний ухил досліджень в науковій картині світу стимулює лінгвістів до осмислення природи мови, що охоплює вербальні та невербальні засоби спілкування в руслі згоди / незгоди, присутності / відсутності, проблеми Щось / Ніщо. Тут особливе місце належить комунікативному мовчанню (силенціальному ефекту). Мовчання само не говорить, його тлумачить ситуація. Образ мовчання / тиші омовлюється, зокрема, списком метафоричних номінацій, стилістичними прийомами та частиномовними одиницями. Пор. англ.: *Silence anatomy, furious silence, murderous silence, silencing of silence, a gift of speechless, burst with speechlessness*. Значимість образу тиші / мовчання на векторах Щось / Ніщо семантизується у визначеннях, тлумаченнях афоризмів. Пор. укр.: *Тиша – найстрашніший і найсильніший звук всесвіту в її швидкому бігу* (К. Лифар); *Тиша – це найкраще з усього, що чув* (Б. Пастернак).

Наявність у мові та мовленні поліаспектності лакун об'єктивує мотивацію дослідження релевантних питань, їх матеріалізацію та ідентифікацію. Лакуни мають відношення до вербального та невербального спілкування, які не рівноцінно представлені в теорії комунікації. Теоретично вагомими залишаються проблеми фіксації й експлікації непрозорості, невідповідності як в рамках загального соціуму, так і за його межами. Актуальними є питання статусу культурологічних та мовознавчих лакун. Створення граматик ситуативних маркерів антропоцентричної поведінки було б цінним доповненням до традиційних граматик, базою семіотики невербальної поведінки на інтра- та інтерлінгвальних векторах. Прагматичний аспект лакунології корелює з проблемами інконгруентності образів світу, соціоетнічної поведінки носіїв різномовних дискурсів, а також – міжкультурної та міжмовної діяльності. Лакуарність корелює з діадими пізнання :: непізнання, відсутності :: присутності.

Пріоритетними в сучасній лінгвістиці є питання контактування й взаємодії соціумів, перспективними – дослідження категорії відсутності, негачії, еліпсу, імплікації, силенціального ефекту з метою ідентифікації різних векторів комунікативного спілкування.

Література

- Анохіна Т.О., Швачко С.О. Статус лакуни в парадигмі метазнаків категорії НІЩО / Т.О. Анохіна. С.О. Швачко // Одеський лінгвістичний вісник № 6, том 1, 2015 – Одеса : Національний університет «Одеська юридична академія», 2015. – С. 3–6.
- Безуглая Л.Р. К проблеме косвенных способов реализации речевого акта / Л.Р. Безуглая // Вісник ХДУ. – 1999. – Вип. 424. – С. 3–7.
- Белова А.Д. Лингвистические аспекты аргументации / А.Д. Белова. – К. : Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка, 1997. – 307 с.
- Быкова Г.В. Феноменология лексической лакуарности украинского языка / Г.В. Быкова. – Благовещенск, 1998. – 107 с.
- Домброван Т.І. Аплікативний потенціал синергетичної парадигми в лінгвістиці / Т.І. Домброван // *Studia Philologica* (Філологічні студії) : зб. наук. праць / ред. колегія: І. Р. Буніятова, Л. І. Белехова, О. Є. Бондарева [та ін.]. – Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2012. – Вип. 1. – С. 79–84.
- Єнікеева С.М. Системність і розвиток словотвору сучасної англійської мови : монографія / С.М. Єнікеева. – Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2006. – 303 с.
- Зацний Ю.А. Інновації в словниковому складі англійської мови ХХІ століття: англо-український словник. / Ю.А. Зацний, А.В. Янков // Словник. – Вінниця : Нова Книга, 2008. – 360 с.
- Овсянко О.Л. Модифікації англійських прислів'їв на просторах публіцистичного дискурсу / О.Л. Овсянко // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки. Серія «Філологічні науки». – 2016. – № 6 (331). – С. 57–63.
- Пихтовникова Л.С. Лингвосинергетика: основы и очерк направлений: монография / Л.С. Пихтовникова. – Х. : ХНУ имени В.Н. Каразина, 2012. – 180 с.

- Приходько А.М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики / А.М. Приходько. – Запоріжжя : Прем'єр, 2008. – 332 с.
- Самохіна В.А. Современная англоязычная шутка: монография / В.А. Самохіна. – Х. : ХНУ имени В.Н. Каразина, 2008. – 356 с.
- Солощук Л.В. Вербальні і невербальні компоненти комунікації в англomовному дискурсі: монографія / Л.В. Солощук. – Х. : Константа, 2006. – 300 с.
- Сомов В.П. Словарь забытых слов / В.П. Сомов. – М. : Гуманит : Владос, 1996. – 764 с.
- Швачко С.О. Статус лакунарності у мові та мовленні / С.О. Швачко // Зб. наук. праць «Знак – свідомість – знання» / голов. ред. В.І. Теркулов. – Горлівка : ГДПШМ, 2011. – Вип. 1. – С. 40–45.

УДК: 821.111:82-31:7.041.5

ГОЛУБ Ю. І., ТРУХАЧОВА М. В.
(Запорізький національний університет)

ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОРТРЕТНИХ ОПИСІВ У РОМАНАХ ДЖЕЙН ОСТЕН

У статті розглядаються лінгвостилістичні засоби створення портретних описів у творах англійської письменниці Джейн Остен. Портрети аналізуються з точки зору їх типологічних характеристик та мовних особливостей. Виявляються головні та допоміжні стилістичні прийоми створення портретів персонажів.

Ключові слова: портрет персонажа, художній образ, лінгвостилістичні засоби, особливості портретизації.

Голуб Ю.И., Трухачева М.В. Лингвостиллистические особенности портретных описаний в романах Джейн Остен.

В статье рассматриваются лингвостиллистические средства создания портретных описаний в произведениях английской писательницы Джейн Остен. Портреты анализируются с точки зрения их типологических характеристик и языковых особенностей. Выявляются основные и вспомогательные стилистические приемы создания портретов персонажей.

Ключевые слова: портрет персонажа, художественный образ, лингвостиллистические средства, особенности портретизации.

Golub Yu.I., Trukhacheva M.V. Linguostylistic peculiarities of portrait descriptions in the novels by Jane Austen. The article describes linguo-stylistic means of creation of portrait descriptions in the literary works by an English novelist Jane Austen. Literary portraits are taken from such well-known novels as "Pride and Prejudice" and "Emma". Portrait characterization includes description of outward appearance (a person's physique, physiognomy, gestures and movements of different parts of a person's body, gait and manner of walking, general and specific posture, carriage, voice and manner of speaking), psychological portrayal and typical behaviour of a character (personal qualities and features of character, feelings and emotions, drives and motives, mood, intellectual processes, outlook, knowledge, intuition, imagination, conscience), things that belong to characters and are important for them. The article provides the results of the analysis of literary portraits from the point of view of their typological characteristics (dresscentric, colourcentric, charactercentric) and peculiarities of the language. Examination of principal and secondary means of portraiture of characters in the novels by Jane Austen led us to the conclusion that she is a master of characterization. Portrait descriptions in the novels "Pride and Prejudice" and "Emma" are created with the help of such stylistic devices and expressive means as epithet, hyperbole, irony, metaphor, simile, antithesis, parallel constructions, repetitions of different types. Individual stylistic manner of Jane Austen is determined by creative search of imaginative models of expression and their textual representation. Interaction of stylistic devices of different levels provides vividness and clarity of portrait descriptions, enables their impact on the reader. The results of the research activity have practical applications in such courses as philological textual interpretation of a work of fiction, stylistics, text and discourse studies.

Key words: portrait of a character, fictional image, linguo-stylistic means, peculiarities of portraiture.

Одним із важливих ключів до розуміння глибинного змісту художнього твору є його художні образи. Невід'ємною частиною образу виступає портрет, оскільки зображення зовнішності героя, його внутрішнього стану, його думок і почуттів дозволяє читачам не тільки уявити конкретного персонажа, а й зрозуміти риси його характеру, побачити його індивідуальність. Відтак, портрет починає вивчатися, як окремий жанр художнього дискурсу. Його типологія, функції, словесно-художні засоби створення висвітлюються у роботах багатьох дослідників (В. Вовк, Є. Гончарова, Л. Єфімова, К. Кусько, О. Малетіна, О. Потапова, В. Сімонок, В. Шаховський, О. Ясінецька та інші).

Мета нашого дослідження полягає у вивченні специфіки портретної характеристики персонажа художнього твору, у виявленні моделей і мовностилістичних засобів її репрезентації у романах Джейн Остен. **Об'єктом** дослідження виступають тексти портретних описів, відібрані з романів Джейн Остен «Гордість і упередження» та «Емма». Портретні описи було проаналізовано з точки зору їх типологічних характеристик, лексичних